

Stanovisko k článku Terezy Nosákové Ochránce bílého Česka uveřejněného v Pátku Lidových novin 16. července 2010

Nechci polemizovat s jednotlivostmi nadepsaného článku, ale s jeho celkovým vyzněním a faktem, že se autorka upřela na jednu sekvenci našeho relativně dlouhého hovoru, který proběhl 1. 7. 2010, a to na rasismus, který se snaží činnosti Úřadu podsunout.

Nelze popřít fakt, že za rasistické nálady je Česko notně kritizováno jak hlasy zevnitř, tak zvenčí, stačí jen zadat sousloví „český rasismus“ do jakéhokoliv internetového vyhledávače. Nepokrytecky jsem si dovilil vyjít z tohoto faktu (či spíše z pro nás všechny nepříjemné pravdy) a v čele Úřadu pracuji s tímto faktem jako s rizikovým faktorem adopcí (viz dále). Mým cílem bylo pojmenovat rasismus jako objektivní jev a upozornit na jeho přítomnost i v oblasti adopcí. Zcela zřetelně proto odmítám, že bych rasistické názory schvaloval, nebo je zastával.

Přítomnost rasového problému se může stát neřízenou střelou a je naprosto diletantské nad ním přivírat oči s obavou, že je to příliš křehké a nebezpečné téma. V oblasti adopcí – ve vztahu k romské komunitě – přitom jiní novináři tento problém vidí (zmínit lze například článek Tomáše Lindnera v Respektu z 27. 6. 2010).

Adopce ze zahraničí lze realizovat v zásadě dvěma cestami. První z nich je postup podle haagské Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení – v těchto případech je dána kompetence Úřadu. Druhý způsob je možnost adopce ve státech, které nejsou vázány uvedenou úmluvou, a následné přemístění dítěte do České republiky – pro tyto případy neexistuje žádná kompetence Úřadu pro udělování souhlasů s adopcí. Problémy s těmito „nehaagskými adopcemi“ začaly být indikovány koncem roku 2009 a diskuse kolem nich se rozvířila počátkem roku 2010, kdy náš „zápečnický“ Úřad již intenzivně pracoval na navazování spolupráce s partnerskými zeměmi, jež jsou smluvními státy haagské úmluvy. Podotýkám, že poprvé se o to Úřad bez úspěchu pokusil v roce 2006. Jen na okraj lze uvést, že v diskusích nad dovoleností „nehaagských adopcí“ z Konžské demokratické republiky se Úřad postavil na stranu osvojitelů (o tom však redaktorka pomlčela, ačkoliv jí to bylo sděleno).

Při rozhovoru jsem prezentoval, že většina „nehaagských adopcí“ není ničím problematická, že nepovažuji všechny zájemce za idealistické snílky, nicméně, že je potřeba pracovat s případy, které problematické jsou nebo budou. Vycházím přitom z neodbytné statistické nutnosti, že se tak stane. **Orgány sociálně-právní ochrany ztělesňují názor dítěte, které není schopno se ve svém věku vyjádřit k tomu, jak bude jeho život vypadat za deset či patnáct let. Osobně nepřeji nikomu tuto „možnost“ rozhodovat o osudech dětí. Každé dítě je pro nás jedinečné a u každého jsme povinni zvážit všechna rizika budoucí adopce.**

Autorka pracuje ve svém článku s několika málo konkrétními a šťastnými osudy. I já jsem se snažil ji předestřít vícero konkrétních osudů (jsem však povinen ctít zákonnou mlčenlivost o totožnosti těch, o nichž jsem hovořil). A právě znalost těchto osudů, letité zkušenosti mých spoluzaměstnanců i odborníků mimo Úřad činí z mého názoru informované stanovisko. Autorka v článku zmiňuje (na str. 17), že Úřad svou údajnou nečinností vyklidil pole a Češi si našli cestu, jak si nenechat diktovat soukromí od úředníků. Ale stát do soukromí lidí zasahuje v případě adopcí proto, že má hájit zájmy dítěte a právě v jejich zájmu chce, aby byli vybráni ti nejlepší žadatelé pro dítě, proto se musejí podrobit náročné přípravě na roli osvojitelů, aby stát mohl dítěti dát co největší garanci, že se dostane do stabilního prostředí, kterým neotřesou problémy, jež v životě

děti nutně nastávají a mezi něž patří dospívání a období hledání vlastní identity. V této rovině polemizuje redaktorka s principy nejen vnitrostátního, ale i mezinárodního adopčního práva, které jsou daností, nikoliv tématem pro fantazijní diskusi. V této situaci proto nekritizuje mě či Úřad, ale platné právo vycházející z dlouhodobých světových tendencí a zkušeností.

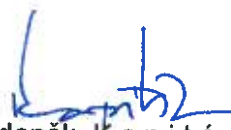
Přirozeně lze diskutovat o zefektivnění systému přípravy a hodnocení žadatelů o osvojení. Sám se považuji v této diskusi za kritika stávajícího stavu a věřím, že koncepční změny, které jsou připravovány v rámci vládního Národního akčního plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti, umožní, aby se Česká republika pozvedla na úroveň svých západních partnerů. Jedině pokud bude existovat efektivní systém výběru a postadopční podpory osvojitelů, můžeme do něj zodpovědně zahrnout také děti osvojované ze zahraničí, které jsou pro svůj etnický původ jiné na první pohled. Dosud jsme se nedokázali vyrovnat s problémem romských dětí v ústavách, a i to je indikátor připravenosti celé naší společnosti pro zvládnutí mezinárodních adopcí. Ne náhodou lze ve světě vysledovat drtivou tendenci, že mezinárodní adopce jsou podporovány tehdy, pokud ve vnitrostátním systému nejsou děti vhodné k osvojení; to však není případ Česka.

Pokud usvědčuje autorka Úřad z liknavosti při zprostředkování „haagských adopcí“ s argumentem, že žádná taková neproběhla, rovněž neprezentuje zdaleka vše, o čem jsme hovořili. Sama ve svém článku uvádí, že je třeba uplácat. Tato skutečnost je jedním z problematizujících faktorů mezinárodních adopcí. Česká republika nemůže přistoupit na to, že by poskytovala úplatky, „sponzorské dary“ či podporovala pochybné projekty, jež mohou otevřené uplácení nahrazovat. Podle mezinárodního adopčního práva má být mezinárodní adopce zcela neziskovou činností. Tyto a další problémy mezinárodní spolupráce Úřad prezentoval na tiskové konferenci 28. 6. 2010, té se však autorka článku neúčastnila.

Zcela nechávám stranou argumenty, že neexistuje žádný právem garantovaný nárok osvojit dítě. Stejně tak nechci rozebírat fakt, že kvalitní zprostředkovávání adopcí z ciziny vyžaduje nemalé finanční nároky nejen na žadatele, ale také na stát, který musí vytvořit odpovídající personální a finanční zdroje, které Úřad k dispozici v současnosti nemá. Tyto argumenty však považuji za zcela nedůležité ve světle těch, které souvisejí s bezprostředním osudem dětí.

Opakovaně jsem v rozhovoru zdůraznil, že je potřeba i pro „nehaagské adopce“ zabezpečit systém kvalitního výběru žadatelů a podpory, která zajistí, aby byli osvojitelé schopni pracovat mimo jiné i s rasovými předsudky. Protože právě ty jsou specifickým problémem mezinárodních adopcí. Jsem přesvědčen, že Česká republika není v současnosti na takové úrovni kulturního vývoje, který by jí umožnil tento problém kvalitně zvládnout. Mám za to, že se dopouštíme neodčinitelné křivdy na osudu i jen jediného dítěte, pokud zodpovědně neučiníme vše proto, aby problémy, které můžeme tušit, nenastaly.

Osobně věřím, že i přes nepopíratelné dotčení mé osoby i práce mnou vedeného týmu, bude článek Terezy Nosáلكové další hybnou silou v korektní diskusi nad systémem náhradní rodinné péče v České republice. Stojí mi proto za to, abych opakovaně vyzval novináře, kteří mají zájem pochopit v celé šíři tuto problematiku, aby věnovali několik dnů svého času a seznámili se s činností Úřadu v jeho každodenní praxi.

Zdeněk Kapitán,
ředitel